

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDATIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

Societate, comunicare și valori (I)

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

O observație mai generală asupra dezvoltării omenirii, asupra progresului, cum i se spune trecerii de la o stare inferioară, veche la una nouă, superioară, adică în sens social, mers înapoi sau propășire, aduce în atenția teoriei și practicii sociale raporturile dintre societate, comunicare și valori. Iar aceasta datorită faptului, aparent banal, simplu, că societatea umană, confruntându-se mereu cu propria ei experiență, își transmite din generație în generație, dar și în cadrul același generației, de la o colectivitate la alta mai restrânsă ori mai largă - grup social, clasă, națiune - noi și noi informații, cunoștințe, concluzii, principii, norme de comportament. Acest flux permanent al comunicării, pe cele mai diverse căi și cu o rapiditate din ce în ce mai mare, pe măsura amplificării revoluției tehnico-științifice, nu este, se înțelege, nici dezinteresat, nici haotic, nici lipsit de anumite mesaje, aflându-

nentele care formează și chiar definesc, în contextul pluralismului democratic, opțiunile de viitor, influențează, în "râu" sau în "bine", evaluând sau propunând, din perspectiva intereselor de grup sau naționale, imaginea României de mâine. Prin urmare, depinde de conținutul și scopul "masei de informații codificate" (presă scrisă, radioteleviziune, discursuri și programe politice etc.), de natura mesajului lor, determinat și de sursa de la care provin, dacă publicul receptor, în funcție de nivelul său de informare, de cultură, de gradul de interes, se raliază unei variante sau alteia a dezvoltării, îmbrățișează o opinie sau altă.

(Continuare în pag. 6)

du-se, la "emisator" cât și la "receptor", sub incidența criteriilor de valoare și a unui anumit grad de interes, fie că este recunoscut sau nu.

Luată în ansamblul ei, lumea contemporană se află sub semnul unui neîntrerupt "bombardament" informațional căruia mijloacele moderne de comunicare în masă i-au dat o amploare fără precedent. Tocmai de aceea, științele sociale, îndeosebi sociologia, acordă atenție căilor, normalor, metodelor, sistemelor și, nu în ultimul rând, consecințelor, evidente sau prezumute, ale comunicării, ale informațiilor sau mesajelor codificate.

Se înțelege că pentru societățile aflate în tranziție de la un sistem politic la altul - aşa cum este și țara noastră - problemele comunicării ca fenomen social prezintă o deosebită însemnatate deoarece acest proces este, alături de altele, una din compo-

Pledoarie pentru bioinginerie

Acad. STEFAN MILCU

Bioingineria este o disciplină complexă recent constituită, așa cum o arată și termenul, datorită, pe de o parte, gândirii cantitative a fenomenelor și, pe de altă parte, tehnologiei aplicate în cele mai diferite domenii ale biologiei și medicinii. În gândirea cantitativă e utilizată matematica, sub diferite variante, de la calculul aritmetic elementar la cel probabilistic, mai recent, la teoria mulțimilor difuze și altele.

Folosirea matematicii a impus, împreună cu tehnologia, prezența și competența inginerului, care le folosește obligatoriu în practica profesională. Prezența inginerului în aplicațiile biologiei productive e consacrată de multă vreme în industrie și în agrobiologie.

Nou venit este, în schimb, inginerul în medicina experimentală, mai ales în cea clinică. O experiență personală m-a convins de erorile la care sunt expuși cei ce folosesc aparatură modernă, din care putem cita tomografia computerizată, rezonanța magnetică nucleară, informatica și diferite activități asistate de calculator. Acestea sunt metodele și tehniciile datorită cărora medicina contemporană a devenit, în bună parte, o biologie a omului, aplicată în determinarea exactă a naturii și în localizarea proceselor morbide. S-a produs, în același timp, și o schimbare a gândirii fenomenelor, de la cunoașterea aproximativă la certitudine.

Pare surprinzătoare prezența inginerului în clinica modernă, așa cum a apărut la începutul secolului XX cea a chimistului și, mai recent, a specialistului în fizica nucleară. Pentru a obține aceste performanțe, biologia și medicina au nevoie de specialiști cu o formă complexă, biologică și inginerească. Desigur că funcția lor necesită o pedagogie adecvată și instituții, care sunt probleme rezolvate în țările dezvoltate sub raport economic.

Este evident că formația unui bioinginer necesită o gândire novatoare din multe puncte de vedere. Numai prezența inginerului va conferi biologiei și medicinii posibilitatea folosirii corecte și în larg orizont a avantajelor tehnologiei moderne. Este explicabil de ce tocmai datorită acestor factori am început să pătrundem, la nivel molecular, în structura și fiziologia organismelor.

Economia socială de piață din perspectiva revoluției manageriale

România parcurge începând cu decembrie 1989, pe plan economico-social, o perioadă de maximă importanță - tranzitia la economia de piață, a cărei reușită se leagă în mod hotărât de calitatea managementului în plan teoretic-conceptual și în plan pragmatic - aplicativ, atât la nivel macroeconomic, cât și microeconomic.

Dacă, în accepțiunea specialiștilor, economia de piață este definită printr-o serie de caracteristici mai importante, cum sunt: pluralitatea formelor de proprietate și privatizarea; activitatea economico-financiară autonomă a agenților economici; acționarea liberă a cererii și ofertei; desfășurarea neîngrădită, dar loială a liberei concurențe; liberalizarea prețurilor și altele, este evident că perioada de tranzitie este cea în care, pentru aceste caracteristici, se caută soluții adecvate, unele esalonate în funcție de resurse, cadrul legislativ și de evoluția structurilor. Această perioadă de tranzitie are și rolul de a configura mai bine poziția statului în societate. Sintetic, economia de piață mai este definită "ca modul de organizare a economiei în care raportul cerere-ofertă determină principiile de prioritate în producerea bunurilor, metodele de producere și organizare a producției, persoanele sau categoriile de persoane care au acces la aceste bunuri prin dinamica prețurilor". Economia de piață este în esență o economie concurențială, care consacră piața cumpărătorului.

"SENSUL ECONOMIEI SOCIALE ESTE DE A CONJUGA PRINCIPIUL LIBERTĂȚII PE PIAȚĂ CU ECHILIBRUL SOCIAL"

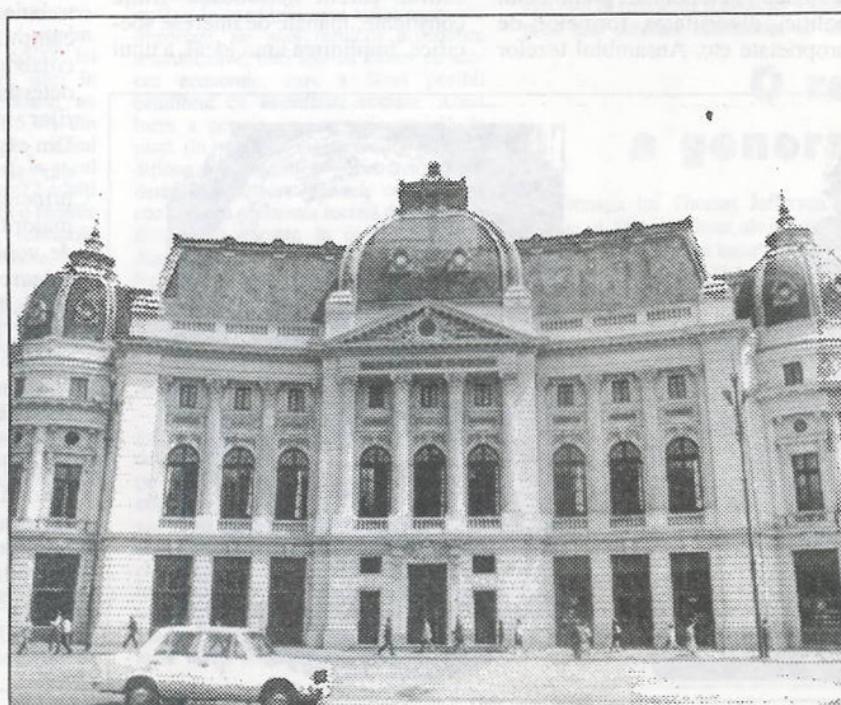
Conceptul de economie socială de piață, către care dorim noi să evoluăm în perspectivă, aparține prof. dr. Ludwig Erhard, fostul ministru al economiei Republicii Federale Germanie în perioada 1949 - 1963, în guvernul cancelarului Konrad Adenauer. În concepția prof. Erhard, "o bunăstare largă repartizată, o rețea socială exemplară și instituții librale au caracterizat economia socială de piață ca o concepție politică". Economia socială de piață reprezintă încercarea (reușită în R.F.G. și în statele europene nordice) de a lega într-un tot indisolubil politică economică și politică socială. În acest sens, sunt de relevat cuvintele de caracterizare a economiei sociale de piață, pe care Alfred Müller-Armack, secretarul de stat al lui Erhard, le-a spus: "Sensul economiei sociale este de a conjuga principiul libertății pe

piață cu echilibrul social".

În concepția politicienilor și economistilor germani și a celor din statele europene nordice, mecanismele de punere în aplicare a economiei de piață au avut câteva priorități: "Eliberarea forțelor pieței, înlăturarea nevoilor de ordin material, promovarea și favorizarea inițiatiilor sub perspectiva câștigului onest, traducerea în realitate a valorilor etice: libertatea și dreptatea socială".

■ Prof. dr. Mihai DUMITRESCU, director general al Institutului Român de Management

(Continuare în pag. 3)

Centenarul

Bibliotecii

Centrale

Universitare

COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N. N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zăman
- Prof. dr. Petre Mălcome
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMANTULUI

- Acad. Stefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Stefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Stefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Dan Ghiocei
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secără
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof. dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu
- Paul Anghel

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Prof. dr. doc. Titu Georgescu
- Prof. dr. Stefan Lache
- Prof. dr. Gheorghe I. Ioniță

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

Comemorare

GEORGE CĂLINESCU

S-au împlinit, în această lună, 30 de ani de la trecerea în nefință a scriitorului și criticului literar de excepție, George Călinescu, unul din marile spirite ale culturii românești, creatorul unei opere care s-a înălțat deasupra timpului, devenind în Pantheonul românesc o expresie nemuritoare.

Anticipând evocarea pe care o vom publica în numărul următor al revistei, reproducem câteva ilustrații la romanul *Bielul Ioanide*, ediția din 1953, purtând semnătura ilustră: Cornelius Baba.

OPȚIUNI ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ

Social-democrația: de la doctrină la practică

Evaluările doctrinelor politice pendulează adesea între judecată și prejudecată, distanța dintre cele două aprecieri extreme fiind aceea dintre cunoaștere și necunoaștere sau dintre recunoașterea adevărului și răstălmăcirea lui voită, tendențioasă. Este și cazul doctrinei social-democratice sau socialiste.

La noi, după decembrie 1989, acestea au fost și sunt criticate, "demolate" nu numai din afară, de către adversari politici, ci și din interiorul lor, practicându-se etichetări și învinuiri dogmatice, simultan cu afirmarea orgolioasă că "numai noi suntem adevărății social-democrații". Printre cele șase sau șapte partide de pe scena politică românească, ce se revindică de la social-democrație, sunt și cazuri când "certificatul de atestare" este căutat la organizații internaționale, nu în propria doctrină și practică politică. De altfel, "procedeul" se regăsește și la alte "case" politice.

Aspirația către o nouă ordine economică și socială

Și totuși, social-democrația europeană, inclusiv din țara noastră, a acumulat bogate tradiții, o remarcabilă experiență, înregistrând ascensiuni, dar și căderi. Orică luceare de științe politice, indiferent de opțiune ideologică, se referă la social-democrație sau socialismul tradițional ca la o denumire generală dată curentului social-muncitoresc pe baza căruia, în a doua jumătate a secolului trecut, s-au creat partide socialiste și social-democrate, în condițiile expansiunii capitalismului. Din aceste partide s-au desprins mai târziu, în diverse moduri, partidele comuniste, știutele divizării pornind de la concepții și strategii politice diametral opuse în legătură cu progresul social. Reflectările de față nu și propun să reconstituie istoria social-democrației, ci să prezinte concepția, practica și influența sa într-o lume care își caută drumul spre noi orizonturi de civilizație.

Potrivit unor date mai recente, în lume acționează astăzi peste 70 de partide și organizații socialiste și social-democrate, cuprinse în Internaționala Socialistă, ale căror documente programatice proprii dar și declarării comune susțin valori fundamentale ca: libertatea, democrația, echitatea, justiția, solidaritatea, autonomia, pluralismul politic, diversitatea formelor de proprietate etc. Ansamblul tezelor

teoretice și modalităților de acțiune practică ale social-democrației s-a impus mai pregnant atenției în deosebi după cel de-al doilea război mondial, când o bună parte dintre partidele de această orientare au ajuns să guverneze consecutiv perioade mai îndelungate de timp. Aceasta s-a datorat, după expresia unui lider al social-democrației germane, orientării spre "o nouă ordine economică și socială", în general, spre "o nouă și mai bună ordine a societății". Ceea ce însemna, de fapt, cum arată experiența unor țări, trecerea la o democrație larg cuprinzătoare, la îmbinarea planificării și concurenței, prin controlul public al forțelor economice, chiar și prin socializare, prin colaborarea factorilor productivi, ca și prin politici protecționiste în domeniul social și de instruire.

Se înțelege că social-democrația, ca orice alt fenomen social-politic, nu poate fi tratată "în bloc"; doctrina și, mai ales, practica sa prezintă particularități și nuanțe mai mult sau mai puțin perceptibile, dar și trăsături specifice unui singur partid ori unei singure țări. Temporar sau devenită tradiție, guvernarea social-democrață arăta că în societate, în cadrul căreia acționează ființe conștiente, mărite de interesul specific, împlinirea unui ideal, a unui

program ține de respectarea condițiilor date. Aplicarea eficientă a unor metode, a unor soluții nu poate fi rodul preluării mecanice, al copierii unui model, al cine știe căruia "ideal-tip".

Cum au remarcat numeroși șanțitori sociali, nicăieri nu se poate găsi un ideal în puritatea sa conceptuală, fiind un atribut al istoriei să determine pentru fiecare caz concret în ce măsură realitatea se apropie sau se distanțează de ideal. De aceea, prezintă o deosebită importanță efortul teoretic de clarificare conceptuală și examinare practică a realităților social-democrației. Strategiile acesteia s-au constituit într-o parte sau alta a lumii, cu precădere în Europa, ca sistem social-politic de guvernare și dezvoltare social-economică, afirmându-se și câștigând sau pierzând teren prin rezolvarea progresivă (ori datorită nerezolvării într-un timp dat) a unor serii de contradicții, de stări conflictuale.

Ca teorie și practică politică de guvernare, social-democrația are trăsături generale dar poartă și semnele particularității unor țări ca Germania, Franța, Suedia, Austria, Anglia, Spania și.a., partidele social-democrate sau socialiste evoluând în mod diferit și guvernând - singure sau în coaliție cu alte forțe politice - traversând nu puține stări de criză, de dezechilibre sociale, politice și economice. Cum apreciază mulți analiști, social-democrația a propus și a edificat, cu succese inegale, un sistem social-economic și politic bazat pe factori obiectivi și subiectivi cum sunt: proprietatea socială și proprietatea individuală, gestiunea socială și cea particulară, negocierea și legiferarea principiilor și practicii privind salarizarea, creditul, prevederile sociale, controlul investițiilor, fiscalitatea, sufragiul universal etc. Refuzul direct sau indirect al revoluției sociale violente în favoarea reformelor și adaptărilor succesive la revendicările maselor, în sprijin ale muncitorilor, acceptându-se regula jocului cerere-ofertă, persuasiva acțiune pentru reala democratizare a societății și asigurarea drepturilor omului, a egalității în administrarea resurselor și satisfacerea cerințelor de viață au situații social-democrația între curente proeminente și de prestigiu ale vietii social-politice contemporane.

În ce privește viața politică, social-democrația a început să măsoare valoarea sau funcționalitatea votului majoritar după criterii dogmatice și exclusiviste, considerând că un partid politic, oricără de puternic ar fi pe plan electoral, trebuie să asigure și altor forțe cîmp de acțiune, forțe cu care să colaboreze, să se alieze - în cazuri determinate și potrivit înțelegerilor - pentru a guverna împreună. Din experiența Austriei și Suediei, dar și a altor țări, s-a conturat principiul potrivit căruia puterea majorității nu poate face abstracție de voință și interesele minorității, oricare ar fi conținutul lor - rezonabil și rațional, desigur. Este vorba, evident, de un principiu de origine liberală, dar social-democrații n-au acceptat niciodată tezele liberale care separă riguroasă sferă publică, obștească, statală de sferă intereselor particulare. Dimpotrivă, social-democrația a pornit și pornește de la îmbinarea acestora, de la recunoașterea intervenției statului în economie prin intermediul pârghiilor economice. (Va urma)

■ Dr. Ion MITRAN

Puncte de vedere

UN DREPT CONSTITUȚIONAL:

NIVEL DE TRAI DECENT PENTRU CETĂȚENII ȚĂRII

Pentru a putea trăi și pentru a fi util societății, omul necesită satisfacerea unor nevoi esențiale privind alimentația, îmbrăcăminte, locuința, educația, sănătatea, cultura, conviețuirea în colectivitate. Toate aceste nevoi constituie, totodată, drepturi fundamentale ale omului. Pornind de la importanța deosebită a satisfacerii unor astfel de nevoi, Constituția României consacră prevederea că "statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un nivel de trai decent".

Ce înseamnă însă "un nivel de trai decent"? În științele economice și sociale, pentru caracterizarea acestui concept se folosesc, printre altele, indicatorul "nivel minim de trai decent". Prin aceasta se înțelege satisfacerea acelor trebuințe minime ale omului care să poată asigura un trai compatibil cu demnitatea umană. Minimul de trai decent reprezintă, totodată, caracteristica determinantă a conceptului de săracie și este, în fond, chiar pragul de săracie. Aceasta reprezintă un nivel modest al consumului, în măsură să asigure posibilități numai pentru satisfacerea unor necesități de bază și este suficient doar pentru a trăi de la o lună la alta. În această situație, unele mici cheltuieli exceptionale sau reducerea într-o oarecare măsură a sursei de venituri pentru acoperirea acestora împiedică satisfacerea nevoilor esențiale.

Din păcate, de la adoptarea Constituției și până în prezent, populația a continuat să sărăcească, astfel încât circa jumătate din totalul acesteste se află sub pragul de săracie. Potrivit unei decizii a Consiliului European, din 1974, prin persoane în săracie se înțeleg "indiviizi sau familiile ale căror resurse sunt așa de mici încât acestea se găsesc sub minimul de trai acceptabil de către statul în care trăiesc". Ca urmare, politica socială presupune redimensionare și diferențiere veniturilor minime, pe baza determinării judicioase a nevoilor esențiale, respectiv a cheltuielilor necesare unui minim de trai decent, individual și familial, în funcție de componența gospodăriilor.

Să încercăm să apreciem modul în care arată în prezent "nivelul de trai decent" în țara noastră. Potrivit determinărilor elaborate de cercetarea științifică, în condițiile prețurilor preliminate pentru luna ianuarie 1995, valoarea minimului de trai decent pentru o persoană adultă activă cu munca moderată, din mediul urban, reprezintă 152337 lei, iar în mediul rural - 117076 lei. Pentru o familie standard, formată din două persoane adulte și doi copii (sub 14 ani), minimul de trai decent reprezintă 460768 lei în mediul urban și 387376 lei în mediul rural, respectiv, în medie, pe o persoană 115192 lei și 96844 lei.

Cheltuielile minime alimentare, în măsură să asigure, pentru o persoană adultă activă cu munca moderată, 2715 calorii, intr-structură proteinică acceptabilă, reprezentau în luna ianuarie a.c. 69155 lei. Pentru copii, ele reprezintă 54148 lei, iar pentru persoanele în vîrstă de pensie - 60995 lei.

Să examinăm acum comparat aceste cheltuieli minime cu sursele de acoperire. Să începem cu salariul minim. Acesta reprezintă în prezent 65000 lei brut lunar, iar fără impozit, deci în valoare netă - 53974 lei. Evident, un astfel de venit acoperă abia 35,4% din cheltuielile minime decente în mediul urban și 46,1% în mediul rural. În cazul familiei standard de 4 persoane (2 adulți și 2 copii) și înăuntrul seamă că la o familie medie revin 1.558 salariați, veniturile nete din salarii reprezintă în medie, pe o persoană, 66560 lei, ceea ce acoperă numai 57,8% în mediul urban și 68,7% în mediul rural, din cheltuielile minime decente care revin pe o persoană.

În ce privește ajutorul de somaj acordat în primele 9 luni, acesta reprezintă 50-60% din media salariului de bază brut din ultimele 3 luni, dar este limitat la cel mult două salarii de bază minime nete. Deci, și în această situație aspectele relevante se mențin.

În plus, aceste ajutoare nu în seama de componența familiei pe care trebuie să o întrețină somerul. Situația este mult mai gravă în cazul somerilor de lungă durată (cei care au depășit 9 luni de somaj). Aceștia constituie, în prezent, majoritatea somerilor. Alocarea de

dereea acestora diferă de la caz la caz.

Din păcate, sistemul informațional privind veniturile individuale realizate de populație, din toate sursele posibile, este extrem de deficitar. Din această cauză, apar cazuri, și nu puține, de transfer al unor resurse către persoane care nu sunt îndreptăți la astfel de ajutoare, în detrimentul altora care se află într-o dificultate.

Tinând seama de cele arătate, un obiectiv esențial al politicilor sociale, conjugat cu obiectivele politicilor economice și, mai ales, cu rezultatele acestora, precum și pe baza unui sistem informațional obiectiv, ar trebui să fie realizarea, treptată, a unui nivel de trai decent pentru toți cetățenii.

În domeniul veniturilor, de asemenea, ar trebui să fie realizate corelații echabile între veniturile mari și cele mici, între salarii și pensii, burse și alte ajutoare sociale. Obiectivul care ar trebui să fie urmărit constă în înălțarea treptată a raporturilor existente ce nedreptășesc toate categoriile de populație defavorizate și îndeosebi somerii, pensionarii, familiile monoparentale, familiile cu copii.

Alături de politicile active de ocupare a forței de muncă, asigurarea unor venituri corespunzătoare și combaterea sărăciei joacă, și trebuie să joace, un rol important în creșterea performanțelor economiei. Prioritate pentru realizarea acestor obiective sunt însă aplicarea măsurilor privind relansarea economică, în vederea asigurării suportului material necesar, precum și combaterea inflației, speculei și corupției. Numai în aceste condiții devine posibil să se adopte măsuri reale pentru perfecționarea sistemului de indexare a veniturilor populației în corelație cu performanțele economiei naționale.

Totodată, aceste condiții vor face posibilă reformarea sistemului de pensii. Pe lângă asigurarea restabilirii unui raport echabil între pensii și salarii, un obiectiv important, va trebui să fie, de asemenea, acela ca unui nivel egal de încadrare, salariu sau venituri, și vechime avută în momentul pensionării, să-i corespundă un nivel actualizat al pensiilor, diferențiat în mod asemănător. În felul acesta, vor putea fi eliminate inechitațiile și nivelarea existentă a pensiilor. Luarea în considerare de către factorii de decizie a elementelor arătate, lupta hotărâtă împotriva sărăciei, a somajului și a excluderii sociale reprezintă elemente hotărătoare pentru promovarea unei politici sociale active, precum și pentru relansarea economiei noastre naționale.

■ Dr. I. BATI,
Institutul de Cercetări Științifice
în domeniul Muncii
și Protecției Sociale

ECONOMIA SOCIALĂ DE PIAȚĂ din perspectiva revoluției manageriale

(Continuare din pag. 1)

Aprofundând analiza, se poate spune că, asociate acestor priorități, au funcționat și alte valori, cum sunt: munca, seriozitatea, cultul de a fi mereu mai bun.

Ni se pare relevant faptul că demersul privitor la economia socială de piață a fost realizat în condițiile unui avânt economic important, ale unor rezultate economice semnificative, deci într-un climat de succes economic, care a făcut posibil echilibrul cu abordările sociale. Acest lucru a permis ca economia socială de piață (în vizionarea vest-germană) să conditioneze în politică prioritatea considerărilor privitor la binele comun și să convingă că economia socială de piață este sistemul economic în cadrul căruia a devenit posibilă bunăstarea. Considerăm, însă, că nu putem trece cu vederea faptul că succesele obținute au avut un puternic suport în sprijinul economic extern, în principal datorită Planului Marshall, al căruia substrat evident nu a fost numai economic.

Câteva considerații conditionale sunt în măsură să descrie contextul în care dezvoltarea spre economia de piață este posibilă la noi. De maximă importanță sunt condițiile pregătitoare - resurse, acceptarea unanimă în plan politic a principiilor demersului de schimbare, momentul de clasnării acțiunilor determinante, evaluarea impactului social. Disputa dintre acțiunile soc și cele graduale (accelerate sau lente) presupune analize nuanțate și de mare finețe în plan politic, economic și

social. În plus, opțiunea nu poate scăpa din vedere conținutul momentului de discontinuitate care se produce, și anume: trecerea de la un stadiu la altul în capitalism și trecerea de la un sistem la altul - de la socialism la capitalism, în cazul României.

Revenind, subliniem încă o dată că succesul în realizarea economiei sociale de piață este puternic condiționat de ma-

gement, de calitatea și profesionalismul acestuia, în măsură să analizeze pentru România stadiul actual al situației economico-sociale, să determine prioritățile și să în decizii optime, coroborând mai ales rezultările economice și determinând un impact social pozitiv al acestora, materializat în creșterea nivelului de trai și a calității vieții.

O revoluție a generației noastre

Afirmarea lui Thomas Jefferson, președinte al Statelor Unite ale Americii, în perioada 1801-1809, și autor al Declarației de Independență a S.U.A. (1776), după care "fiecare generație are nevoie de o nouă revoluție", ni se pare de mare actualitate. Localizând la România, pentru perioada de trecere la economia de piață, considerăm că și este proprie revoluția managerială. Această revoluție, valabilă și pentru multe alte state, este caracterizată, esențial, de trei componente, și anume: a) revoluția managerială este antientropică, deci propune ordinea și organizarea drept componente reprezentative; b) revoluția managerială consacră profesionalismul managerial în toate domeniile, evidențiuind faptul că diletanțismul managerial se află printre cele mai periculoase manifestări sociale și c) revoluția managerială se susține pe rezultate

de performanță sintetizate economic și cu impact pozitiv în social. Cât și cum se realizează în prezent aceste caracteristici este de natură să releve, pentru țara noastră, la ce stadiu am ajuns în concretizarea revoluției manageriale și care ar trebui să fie rolul statului.

Că afirmația făcută de Thomas Jefferson este valabilă diferențiat rezultă și din faptul că nu se pot petrece aceleși schimbări, indiferent de stadiul de dezvoltare, cultural, tradiții, sistem economic-social etc. ale unei țări. Astfel, pentru a lua un exemplu (interesant pentru foarte multe țări), economiile foarte dezvoltate și, în principal, cea americană, parcurg perioada revoluționară - în fapt, o trecere de la economia de tip managerial la una de tip antreprenorial.

Firmele de tip antreprenorial, după P. Drucker, au o politică antreprenorială care

înseamnă: învingerea rezistenței la schimbare, aviditatea de lucruri noi, aplicarea metodei X de radiografie a stării întreprinderilor pentru a le face mai performante. Aceleasi firme au practici antreprenoriale bazate pe inovație, pe gestiunea atență a riscului, pe exploatarea ocaziilor ivite.

Nevoia de societate antreprenorială, decodată un viitor pentru noi, este legată mai ales de: nevoia de inovații sociale, reprezentată de formule noi de protecție socială și de abandonarea instituțiilor publice învecinate, pentru a crea altele, mai performante; protejarea noilor întreprinderi (mai ales a celor private, mici și mijlocii) împotriva elementelor de normativitate exagerată din partea guvernului și administrațiilor locale; provocarea pentru educație permanentă, care să vizeze toate categoriile de personal și, în primul rând, cele care ocupă funcții de conducere; realizarea creșterii productivității muncii și a capitalului.

Pentru România, poate mai mult decât pentru alte țări, este necesar să acceptăm că este caracteristică perioada desprinderii de trecut și a creării unor noi mecanisme. Să adăugăm că raportarea la economia socială de piață nu determină să fim de acord cu asertiunea după care realizările cele mai extraordinare ale secolului XXI nu se vor datora exclusiv tehnologiilor, ci mai ales înțelegerii crescândă a semnificațiilor umane.

Economia socială de piață (exemplul actual este relevă) va evidenția tendința umanistă, în centrul direcției explorative afăndu-se problematica omului și a unor aspecte sociale. Sigur, acest lucru, cum va văzut în prima parte a acestui demers, este necesar să se așeze pe performanțele ridicate în plan economic.

Rolul hotărător al economicului în procesele de schimbare ne înseamnă să relevăm care sunt înțelegerile ce se pot da restrucțuirii și privatizării ca factori efectivi de succes și ce anume strategii se pot aplica de către manageri.

Restructurarea este un proces ce precede privatizarea și semnifică o schimbare esențială în strategia de afaceri și/sau strategia financiară.

Privatizarea, ca abordare analitică, presupune după crearea condițiilor inițiale, obligatorii, parcursa etape logice: 1) Dezvoltarea managementului la toate nivelurile, în vederea conducerii adecvate a procesului de privatizare. 2) Analiza situației existente (analiză-diagnostic), care presupune evaluarea managerială, umană, tehnică și economico-financiară. 3) Organizarea desfășurării privatizării pe termen lung, în așa fel, încât să se obțină rezultate pozitive pe toate planurile și, mai ales, în plan economic. 4) Implementarea asistată a proceselor de privatizare și controlul prin finanțe al evoluției acestora.

Sigur, procesul de privatizare presupune metode diferite, adevararea acestora la diferențele situații întâlnite revenind managerilor și organizațiilor specializate, guvernementale și neguvernamentale abilitate.

În legătură cu strategiile manageriale de schimbare, dacă acceptăm logica acțiunilor în succesiunea - "Restructurare, privatizare, modernizare, eficientizare", aceste strategii ar putea fi reprezentate mai ales de: strategii sectoriale și teritoriale pentru ordonarea accelerată a proceselor de restrucțurare și privatizare; strategii privind dezvoltarea gradului de atractivitate al unor ramuri, subramuri, întreprinderi; strategii ofensive și diversificate de privatizare accelerată a societăților comerciale în afară sistemului standard și, în primul rând, a întreprinderilor mici și mijlocii; strategii de performanță economică (mai ales) materializate prin: atragerea de capital și know-how din țări dezvoltate, implicarea unor organisme cu misiune de bază în accelerarea eficiențării (bănci, organisme de consultanță); folosirea temporară a combinației sectorului public cu cel privat (concesionări) în sprijinul dezvoltării până la urmă a privatizării; perfecționarea cadrului legislativ și a sistemelor de facilități pentru sectorul privat.

Credem și noi, ca și Alexander King, că principiile călăuzitoare pentru reusita schimbărilor, care să ne conducă la o economie socială de piață, ar putea fi: nevoie de implicării și participării fiecărui în căutarea unei sau unor căi adecvate de evoluție prin labirintul problemelor contemporane; recunoașterea faptului că posibilitățile unei schimbări pozitive rezidă în motivația și valorile (ordonate în societate) care determină comportamentul nostru; înțelegerea faptului că atitudinile la nivel macrosocial reflectă pe cele ale cetățenilor luajă individual; acceptarea postulatului că soluțiile fundamentale nu pot veni de la guvern, ci, mai curând, sunt necesare mii de decizii mici și inteligeante ale unor oameni obișnuiți și care vor să-și asigure succesul; acceptarea principiului conform căruia avantajele, fie ele și individuale sau naționale, trebuie să fie însoțite de o responsabilitate corespunzătoare.

EVOLUȚII DE NEDORIT PENTRU SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ ÎN TRANZIȚIE

Când politica este ruptă de social

Viața colectivă nu poate fi concepută fără "politică" și fără "social". Or, cum să nu fi frapat de ruptura care tinde să se instaleze între ele; pe de o parte, termenul **politicii** a căpătat un sens peiorativ, de unde și asemenea expresii ca "politician", "eu nu fac politică" etc., disprețul și repulsia fiind alimentate de numeroasele scandaluri politico-financiare din democrațiile parlamentare precum Franța, Italia sau Japonia; pe de altă parte, "socialul" se bucură de aprecieri laudative, mai puțin, în ultimă instanță, prin evocarea unor concepte pozitive ca "justiție socială" sau "binele comun" decât prin noua sa denumire, "umanitar", pe care o regăsim în lozincile americane și ale O.N.U., la modă și **politici corecte** - "ajutor umanitar", "intervenție umanitară" etc.

Această indiferență față de politic și această admirări exagerată pentru umanitar se reflectă în slabul interes manifestat de alegători cu prilejul numeroaselor consultări electorale. În Elveția, simbol al democrației directe, de pildă, o rată de participare superioară procentajului de 30% este un record.

Totuși, în societatea noastră europeană care se destramă - occidentală sau pontică - în această disociere dintre politică și social, pentru a folosi o denumire dragă filosofului De Corte, o **anumită politică** avansază în mod lent, insensibil, imperceptibil.

Tartuffi mercantili urmăresc să ne domine conștiința, să modeleze viața noastră cotidiană; uitați-vă la îmbrăcămintea uniformizată și banalizată care, puțin câte puțin, se impune de la Atlantic la Urali (blugi, adidași, caschete de baschet). Dar ce a devenit sensul Frumosului, care caracterizează continentul nostru? Uitați-vă la falsa alimentație pe bază de hot-dogs, hamburgeri, popcorn, coca-cola. Observați, de asemenea, falsa muzică (care nu mai păstrează din "rock" decât numele), ce nu este decât ură, violență și nihilism total.

Dar dihotomia între politică și social nu a existat din totdeauna: în Antichitate, în Evul Mediu, în secolul lui Ludovic al XIV-lea, politica era **știință practică** prin exce-

feller. Societatea românească are ea, oare, încă suficienți anticipri pentru a rezista acestei otrave de dincolo de Atlantic, care pătrunde, picătură cu pică-

tură, în organismul său? Dacă nu aceasta este situația, revine elitelor românești veritabila datorie de a găsi soluțiile ce se impun. Prin politică și prin social.

Din Franța ne scrie

Alain Ruzé

Cea mai perfidă armă a coruptiei

A fost o vreme, deloc îndepărtată, în care homosexualii își ascundeați viciul; această nenorocită viață particulară nu apărea (sau apărea puțin) în operele lui Marcel Jouhandeu sau Henry de Montherlant. Nu exista nici un fel de prozelitism din partea lor, chiar dacă întregul Paris intelectual nu ignora cătușii de puțin cultul lor uranic. Cel puțin, bunul simț, respectul armoniei și determinau să-și ascundă înclinațiile antinaturale.

Astăzi, în starea de totală deteriorare morală pe care o cunoaște societatea occidentală, situația s-a schimbat complet datorită mass-mediei. Aceasta îi prezintă tinerelui, drept modele, pe homosexuali, bărbați și femei, ca și pe bisexuați (amintiți-vă de publicitatea-propagandă americană din urmă cu câțiva ani despre Ying și Yang - toți suntem puțin bărbați, puțin femei...).

Canalul de televiziune francez "Canal +" a consacrat o noapte întreagă, în această primăvară, Tânărului cineast, mort de SIDA, Cyril Collard, bisexual pervers, sadomasochist, scatolog și toxicoman; mai mult, filmul său "Nopțile sălbaticice" - premiat de mai multe ori în 1993, cu ocazia premiilor "Cesar" ale filmului francez, a fost difuzat de 6 ori, la ore diferite, ca toată lumea (și mai ales copiii) să-l vadă.

Mitul acestui "artist blestemat", al acestui "înger sălbatic"

s-a mai estompat după ce s-a aflat că nepoata, în vîrstă de 25 de ani, a unui scriitor aparținând intelectualității cosmopolite din Paris, a murit după o scurtă întâlnire cu Cyril Collard.

Dar ultima modă în materie este "lipstickul lesbian", sofismul și, importat, firește, din Statele Unite, ca și aceste simboluri ale bogăției și civilizației precum Coca-Cola, blugii, adidași, caschetele de baschet...

Să ne mirăm, oare, că Europa înregistrează o asemenea invazie americană, din California sau din New York? Nu, desigur, deoarece S.U.A. sunt, cel puțin deocamdată și înainte de a sări în aer datorită problemelor lor economice și rasiale, prima putere mondială pe plan economic și încearcă să devină așa ceva și în domeniile cultural și politic.

O doavă semnificativă în cel mai înalt grad a acestei voințe a mass-mediei occidentale de a degrada tineretul a avut loc la 7 aprilie 1994, când, pe toate canalele de televiziune franceze (TF 1, France 2, France 3, Canal T, Arte și M. 6), a fost difuzat un singur program, de trei ore. (Cine ar putea fi atât de puternic încât să-și impună legea televiziunilor private sau publice, acestea din urmă supunându-se, teoretic, guvernului și președintiei republicii?) Mai mult, toate posturile de radio naționale, private sau publice, au con-

sacrat și ele această zi emisiunii "Sidaction", prezentată de un homosexual notoriu. Se înțelege de la sine că participanții, bolnavi de SIDA sau seropozitivi, aveau consemnul de a nu dezvăluia originea contaminării lor; nu s-a vorbit, în consecință, nici de sodomie, nici de drog, nici de vagabondaj sexual. Cuvântul de ordine a fost: "Nu riscați nimic dacă folosiți prezervative". În plus, toți telespectatorii au fost denunțați ca seropozitivi potențiali.

Aceasta era egal cu a uită că prezervativul n-are nimic din "singurul vaccin preventiv" (pentru a relua un slogan oficial). Cu două zile înainte de această emisiune "Sidaction", Institutul Național (francez) de Consum (I.N.C.) a publicat un studiu, într-un număr special al revistei "50 milioane de consumatori", în care denunța că având defecte 12 mărci de prezervative (din 28 testate și comercializate în Franța). Este cu atât mai grav, cu cât norma franceză de calitate admite un procentaj de eroare de trei prezervative, găurite sau poroase, dintr-un lot de 315... "Pe o piață de 157 milioane de prezervative, aceasta înseamnă că se acceptă a lăsa la vânzare peste un milion și jumătate de prezervative cu defecte pe an", conchide I.N.C. Adică, un risc mortal de 1 la sută...

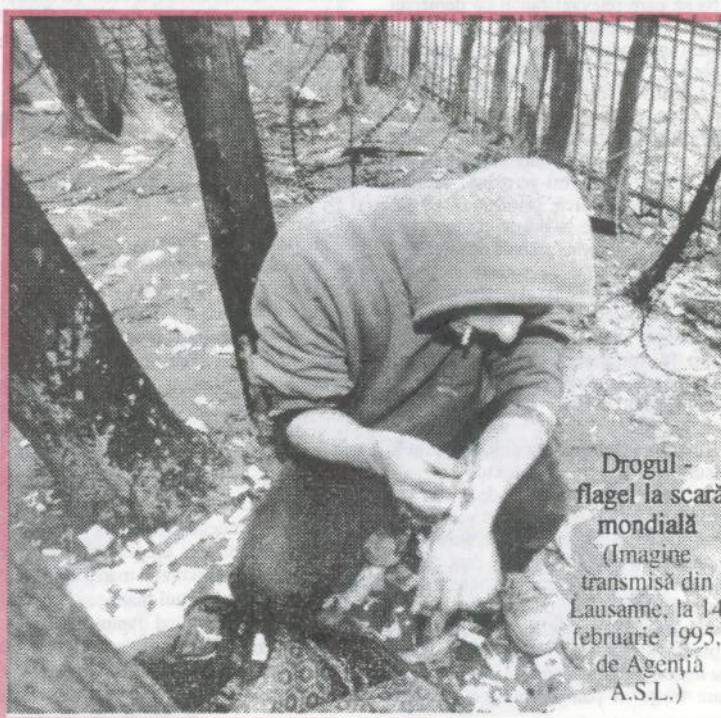
De altfel, latexul, chiar în stare perfectă, este, oare, cu adevărat eficace împotriva virusului HIV? Susan C. Welles, șeful Departamentului de medicină preventivă de la Universitatea din Texas, apreciază, în "Social Science and Medicine", că prezervativul poate împiedica transmiterea virusului în numai 69% din cazuri; deci, o persoană din trei care utilizează prezervative riscă pericolul mortal de a se infecta și își pune partenerul în primejdie.

Alt aspect oribil al acestei emisiuni, dar care nu trebuie ascuns din podoare - căci este vorba de salvarea tineretului român, a națiunii române de mâine - îl reprezintă pedofilia.

O acțiune de cinema, nașă a emisiunii "Sidaction" și a cărei nuditate frivolă încercă să facă uitat talentul său mediocru, a cerut ca, la școală, toate fetișele și toți băieții de 12 ani să știe ce este un prezervativ și care este utilitatea sa. Nu e, oare, aceasta o publicitate abjectă în favoarea pedofiliei? Ceea ce nu înseamnă altceva decât a relua, în fond, anunțul făcut de o mamă, în zilele anterioare emisiunii: "Băiatul meu, în vîrstă de 10 ani, știe deja că nu trebuie să faci dragoste fără prezervativ". Lucru de care, efectiv, trebuie să fi mândru...

În patria Amorului curtenitor și a lui Ronsard - în care un fost ministru al Educației naționale este, se pare, bisexual și pedofil, și, totodată, sponsor oficial al grupului "rap" - "Dă-i cu tifla mamei tale" (cu alte cuvinte - să ni se ierte precizarea, dar ea este semnificativă pentru putreziciunea acestei societăți "deschise", propovăduită de unii - "Sodomise ta mère") - SIDA face ravagii. Franța este cea mai afectată dintre țările Europei, iar sodomiile Televiziunii ei sunt la fel de intoleranți ca și cei ai Bibliei. Este o inversare a regulii și a ceea ce ar trebui să rămână excepția, o inversare a Binelui și Răului.

Mai mult ca oricând, ni se pare necesar să (re)citim capitolul XIX din Geneza...

Sărbătoare a spiritualității românești

Centenarul Bibliotecii Centrale Universitare

Conștiința românească încă mai sănătorește la amintirea acelor ceasuri din decembrie 1989 când blindate, purtând pe nedrept însemnale armate române, trăgeau cu tunurile, la comanda unor descreieri pripăși printre militari, în unanimitatea clădirii a Bibliotecii Centrale Universitare din București. Zidurile s-au prăbușit ori au rămas stinăghele, înălțate spre cer ca niște acte de acuzare a ticăloșiei, rafturile metalice s-au curbat și vitraliile s-au prelungit ca lacrimile sub înlanțuirea malefică a focului și a suferinței. Au fost atunci transformate în cenușă peste 500 mii de volume, între care 12 mii volume de carte bibliofilă și 52 volume provenind de la biblioteca lui Eminescu; peste 3700 de manuscrise și scrisori-manuscrise apartinând lui Eminescu, Maiorescu, Caragiale, Coșbuc, Alecsandri, Blaga, I. M. Sadoveanu, Mircea Eliade, ex-librisuri, numeroase hărți vechi. Au dispărut astfel valori inestimabile, ilustrative pentru calitatea de vastă și înțeleptă a culturii române, întrugul echipament tehnic specific unei Case a Cărții de referință europeană, iar impunătorul edificiu, unul dintre monumentele arhitectonice ale Capitalei, a fost scufundat în ruinele din care încă nu știm când și cum se va ridica.

Acesta este cadrul fizic în care are loc sărbătorirea centenarului Bibliotecii Centrale Universitare din București. Dar dincolo de acest cadrul fizic duros și acuzator, există un cadrul moral luminos și stemic, un liman al amintirii la care încă ne mai putem adăuga speranțele. El începe cu data de 3 mai 1891 când Carol I îi trimite lui Lascăr Catargiu, pe atunci prim-ministrul, scrierea devenită "act de fundație", prin care își exprima dorința "de a înființa un așezământ spre binele tinerimii universitare de la toate facultățile din țară... înzestrat cu o bibliotecă totdeauna deschisă". Construită după planurile arhitectului francez Paul Gottereau, clădirea este terminată în 1893, iar la **14 martie 1895**, regele, în prezența Guvernului, mitropolitilor, rectorilor, decanilor, profesorilor, studenților, a unor înalți funcționari, inaugurează Fundația Universitară Carol I.

Prin construcție și dotare, Fundația

era comparabilă cu cele mai moderne biblioteci europene din epocă. Sala de lectură de la etajul I, "sala profesorilor", avea o înfățișare somptuoasă: rafturi de stejar, iar pe plafonul cu ornamente erau înscrise numele primilor profesori ai Universităților din București și Iași. În sala "Rotondă", vitraliile, executate la München, reprezentau pe marii voievozi români. Băncile și mesele de lectură au avut ca model Biblioteca imperială din Berlin, inaugurată în 1894; rafturile metalice au fost comandate la Dresden. Dacă la începutul bibliotecă avea o capacitate de 48 locuri și numără circa 3400 de volume, treptat ea se îmbogățește cu cărți proveniente din donații. Numai Titu Maiorescu donează aproape 5000 de volume. Anual se fac importante achiziții de carte, iar mai târziu se efectuează schimburile de publicații cu instituțiile din străinătate. În 1914, biblioteca numără 30000 de volume și tot în acest an, Fundația este considerabilă mărăță, după planurile același arhitect francez Paul Gottereau, cu un amfiteatru de peste 500 de locuri pentru conferințe și festivități, cu 4 săli de lectură și cu depozite.

Înțial, Fundația a fost pusă sub îndrumarea unui comitet din care făceau parte rectorii Universităților din Iași și București, sarcina administrării revenind directorului. Primul director, numit la 9 februarie 1895, a fost profesorul **G. Dem. Teodorescu**, iar bibliotecarul Fundației a fost **C. Rădulescu-Motru**. În primul Regulament de funcționare, decretat la 3 februarie 1895, se stipula folosirea bibliotecii de către studenții de la toate facultățile universitare din țară, ajutorarea celor care, sub îndrumarea unui profesor universitar, întreprind lucrări speciale, tipărirea tezelor de licență și doctorat, acordarea de subvenții studenților meritoși. Odată cu darea în folosință a Aulei Fundației, aici se organizează prestigioase manifestări culturale: 1925 - prima Conferință a bibliotecarilor; 1926 - primul Congres al filologilor români; între 1924-1937, aici se desfășoară ședințele Institutului Social-Român sub conducerea lui D. Gusti și ședințele de lucru ale Institutului de literatură, presidat de Mihail Dragomirescu. În 1931 ia ființă gruparea

"Forum" care organizează o serie de conferințe cu tema "Explicația timpului nostru", rostite la Fundație de către Petru Comarnescu, M. Vulcănescu, Ionel Jianu, Mihail Sebastian, C. Noica. În toamna lui 1932 apar grupările culturale "Poesis" și "Criterion" care organizează periodic simpozioane despre Freud, Lenin, Chaplin, A. Gide, Bergson, Paul Valery etc. În aula Fundației au conferențiat N. Iorga, Mihail Sadoveanu, T. Vianu, M. Ralea, M. Eliade, P. Comarnescu, S. Cioculescu și o seamă de personalități străine.

Bombardamentele germane din 24-26 august 1944 au avariat imobilul Fundației, prilej cu care au pierit în incendiu aproape 14000 de volume.

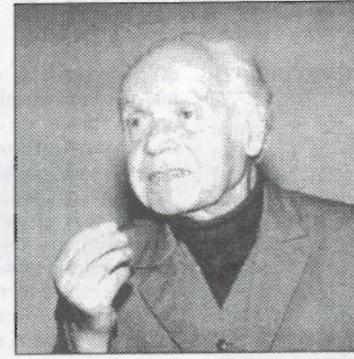
La 12 iulie 1948, prin decret-lege, Biblioteca Fundației este transformată în **Biblioteca Centrală a Universității din București**, evoluția acesteia urmând îndeaproape schimbările survenite în dezvoltarea învățământului românesc. Obiectivul de căpetenie era completarea fondurilor cu cărți, cu periodice românești și străine pentru toate disciplinele predante în Universitate, astfel încât, între anii 1948-1969, unitatea centrală, care moștenise de la Biblioteca Fundației 100 mii de volume, ajunge la peste 500 mii de volume. În 1963, B.C.U. devine centrul național de dotare cu publicații românești a lectoratelor de limbă, literatură și civilizație românească din străinătate. Treptat, biblioteca se dezvoltă inclusiv ca centru activ de informare a studenților și a cadrelor didactice, iar din 1965, B.C.U. inițiază publicații bibliografice utile care apar periodic, ca și o suita de cercetări bibliografice consacrate diferitelor discipline, indici de reviste, bibliografii, ghiduri bibliografice etc.

Așa se face că în anul 1989 este distrus un tezaur și un simbol al spiritualității românești, emblema însăși a saltului României în modernitate. Lovitura a fost cumplită, fapt ce a determinat hotărârea restaurării urgente a B.C.U. Pe această bază, s-a decis extinderea localului, punându-se în aplicare un proiect mai vechi al lui N. Iorga care, în 1931, a achiziționat un teren de 2600 m.p. în acest scop (o vreme, aici a funcționat Grădina "Boema"). Proiectul de refacere prevedea o suprafață totală de 21061 m.p., față de 7910 m.p. din anul 1989, astfel încât numărul de locuri în săli de lectură va crește de la 110 în anul 1989 la 470. Din Aula bibliotecii, salvată ca prin miracol, **Federico Mayor**, director general al UNESCO, lansa, în aprilie 1990, un apel către toate guvernele, organizațiile, instituțiile politice etc. de a participa la reconstruirea și modernizarea B.C.U. și, cu sprijin UNESCO, s-a elaborat un proiect-cadru privind sistemul automatizat al bibliotecii, care a și fost inaugurat la 1 martie 1994, ceea ce a permis integrarea B.C.U. în sistemul informațional european și mondial.

Așadar, Centenarul B.C.U. este o sărbătoare pe măsura echinoctiului care se apropie: amintirea zilelor vîzorite rămâne tot mai mult în urmă sub puterea speranței de primăvară.

■ Mihai IORDĂNESCU

Profesorul Dumitru Almaș

a trecut dincolo de umbre

Cu inimile cernite ne despărțim, în aceste momente de grea încercare, de cel care ne-a fost remarcabil profesor, apoi distins coleg, colaborator și prieten adevarat, exemplu strălucit - între multe altele - de slujitor al frontului istoric, de dascăl și creator în domeniul cercetării și elaborării științifice în plan istoriografic, de mare sfătuitor de bine al tineretului și neasemuit propagator, în masele largi, al adevărurilor perene ale istoriei.

Născut la 19 noiembrie 1908, în satul Negrești, comuna Dobreni, județul Neamț, Dumitru Almaș și-a făcut studiile secundare la Piatra Neamț iar cele universitare la București (1929-1933). Doctoratul în științe istorice l-a obținut în 1973.

A funcționat ca profesor secundar (1933-1949), iar din 1949 și-a început cariera universitară - conferențiar, din 1949, și profesor, din 1973, la Catedra de istorie universală a Facultății de Istorie, la Universitatea București. De la pornirea la drum a Facultății de Istorie a Universității "Spiru Haret", s-a numărat printre prestigioasele sale cadre didactice. Cursurile sale de Istoriografie și Istoria modernă universală, predate în ultimii ani, vor rămâne pentru totdeauna în amintirea celor care au beneficiat de substanța lor, de măiestria expunerii acestora.

La Universitate, cât a fost el însuși student - și aducea adeseori aminte cu evlavie - a avut profesori dintre cei mai vestiți, despre care vorbea de fiecare dată cu venerație și a ajuns să fie el însuși un astfel de dascăl. Într-adevăr, de-a lungul unei cariere didactice exemplare, a format zeci de promovări de elevi și de studenți în spiritul adevărului istoric și al dragostei de țară. Toți aceștia i-au purtat și-i poartă, la rândul lor, recunoștință și deplin respect.

A fost decenii în sir membru în Comitetul de conducere al Societății de Științe Iсторие. De asemenea, a fost unul dintre inițiatorii editării revistei "Magazin istoric" și director al ei (1967-1969).

Istoric desăvârșit, scriitor binecunoscut și apreciat și de cei vârstnici și de cei mai tineri, publicist de largă respirație, Dumitru Almaș lasă în urma sa o creație amplă și profundă, animată de solide simțăminte obiective, riguroz științifice și patriotică în esența lor.

Preocupările sale în domeniile vaste ale istoriei moderne românești și universale s-au concretizat, prin ani, într-o sumedenie de lucrări monografice și de sinteză, precum și în cursuri universitare și în manuale școlare după care au învățat istoria generații după generații. În domeniul popularizării istoriei, a adevărurilor ei în cele mai diferite categorii sociale, profesorul Dumitru Almaș a adus - decenii în sir - cele mai alese servicii.

Din seria titlurilor de lucrări prestigioase lăsate posterității de profesorul Dumitru Almaș amintim: Neculai Milescu Spătarul; Căderea Bastiliei; Revoluția burgheză din Franța; Bălcescu - democrat revolutionar; Nord contra Sud. Războiul din Statele Unite ale Americii; Mihai Vodă Viteazul; Petru Voievod Rareș; Decebal, eroul strămoșilor, strămoșul eroilor; Miron Costin, cronicarul; Eroi au fost, eroi sunt încă. Evocări și portrete istorice... Ultima dată, numele său a strălucit - alături de cel al altor istorici de seamă - pe o prestigioasă lucrare apărută în 1994 cu titlu: Istoria Basarabiei de la începuturi până în prezent.

Opera sa istorică înmagazinează sute și sute de titluri de lucrări de mai mari sau mai mici proporții, studii și articole, comunicări și conferințe pe teme de istorie, articole publicate în presă. A fost un colaborator de seamă al posturilor de radio și televiziune.

Ca profesor, a atins cele mai înalte cote ale frumuseții discursului, fascinația expunerii sale i-a cucerit pe toți cei care l-au ascultat. Nu de puține ori, lacrimile ce-i erau ușor observabile pe chip, când tensiunile desfășurărilor istorice pe care le înfățișa creșteau în intensitate, se transmită auditoriului și cu aceasta mesajul strădaniilor sale ajungea de la inimă la inimă, atingea exact ținta spre care năzuia cu patos, cu dăruire.

Om de o moralitate desăvârșită, truditor de-o viață pe altarul științei istorice, fără a fi urmărit cu tot dinadinsul să-și neasemuească avantaje și satisfacții nemeritate, profesorul Dumitru Almaș ne-a oferit și pe acest tărâm, tuturor, un exemplu neasemuit de frumos.

În clipele cernite ale despărțirii, încercăm sentimentul că abia acum începem căutările capabile să stabilească cu exactitate și obiectivitate rolul și locul avut prin vremii de profesorul, cărturarul și omul Dumitru Almaș la scară învățământului istoric și a istoriografiei noastre în genere.

Și, poate, dacă acum cuvintele ne sunt prea sărace și simțim jena imposibilității de a formula tot ceea ce este posibil și meritat pentru tot ce a reprezentat marele dispărut, suntem siguri că, peste ani, reprezentările ce se vor adăuga celor pe care încercăm să le conturăm acum, se vor multiplica și, prin aceasta, nu vom face decât să adăugăm noi valențe strălucirilor personalității profesorului și istoricului de marcă Dumitru Almaș, pe care timpul și înaltele aprecieri care i se cuvin îl vor înveșnică.

■ Prof. univ. dr. Gh. I. IONIȚĂ,
decanul Facultății de Istorie
a Universității "Spiru Haret"

Societate, comunicare și valori

(Continuare din pag. 1)

Pluralismul democratic presupune sau atrage după sine și un pluralism informațional, dar nici primul, nici cel de-al doilea nu pot fi înțelese și practicate în afara unor determinate valori și scopuri, nu permit abuzul și încălcarea principiilor, a normelor și prevederilor constituționale. Din păcate, după model de acțiune în sfera comunicării sociale - sub diversele ei aspecte - a unor gazetari sau politicieni, a unor reprezentanți ai unor organisme ale societății civile - de la lideri sindicali la "agitatori" ai unor secte religioase, care confundă libertatea cu absența ordinii, drepturile cu ignorarea învățăturilor, se poate spune că opinia publică este supusă unui adverat "soc al prezențului", mai tulburător, nociv și derulant decât orice prezumtiv "soc al viitorului". Cum scria un cunoscut analist american, referindu-se, desigur, la alte aspecte ale impactului comunicării, "valorile de informații codificate se transformă în talazuri furioase, care iau un avânt din ce în ce mai mare, atacându-ne, căutând să intre în sistemul nostru nervos"¹⁾, de fapt, în conștiințe și opțiuni, pentru a reveni la "coglomeratul" valoric sau nonvaloric al comunicării în vreme de tranziție.

Cercetătorii fenomenelor comunicării sociale, analizând diferențele ipostaze, implicații și consecințe ale acesteia stabilite sau relație între nivelul de cunoaștere, de informare al destinatarilor diverselor informații, setul de valori sau criterii adoptate de aceștia și valoarea mesajelor ce li se transmit. Dacă "emittorii de mesaje" nu în seamă de această realitate, în felul ei obiectiv și care ar trebui cunoscută, evaluată corect, mesajele pot cădea "în gol", nu și ating scopul sau sunt pur și simplu respinse. În această ordine de idei, experiența ultimilor ani poate furniza multe exemple concluante, de la "campaniile" de presă în jurul unor false sau reale teme până la varianțele

de promisiuni ale unor forțe politice, mai ales în campania electorală, trecute apoi în "uitare" de către emittori, care nu trebuie să uite însă că opinia publică nu are "memorie scurtă".

În legătură cu un asemenea aspect, trebuie spus că orice intenție de comunicare presupune, pe lângă motivele morale, o strategie coerentă, adecvată și realistă, o regulă elementară a acestei strategii fiind aceea că publicul căruia îl te adresi nu poate fi nici subestimat, nici supraevaluat. Aceasta presupune, ca o normă, de asemenea elementară, perceperea exactă a funcției comunicării, a mobilurilor sociale-umane ale oricărui sistem de comunicare și anume: "a) pentru a primi și transmite mesaje și a stoca informații; b) pentru a prelucra informațiile săpănite cu scopul de a trage noi concluzii ce nu fuseseră direct percepute, precum și pentru a reconstrui evenimente trecute și a anticipa pe cele viitoare; c) pentru a amorsa și modifica procese psihologice în propria lui trăire; d) pentru a influența și dirija alte persoane și evenimente exterioare"²⁾.

Același analist al raporturilor dintre comunicare și societate atrage atenția că "atunci când este vorba de a interpreta mesaje, nu se pot diferenția strict teoria comunicării, teoria valorilor și cunoașterea antropologică a culturii", fiind necesar să se deschifreze ceea ce se numește "matricea socială"³⁾.

Dar acesta este abia începutul, complexitatea comunicării și consecințelor sale fiind uneori de nebunuit.

1) Alvin Toffler, *Șocul viitorului*, Editura Politică, București, 1973, p. 175.

2) Gregory Bateson, Jürgen Ruesch, *Communication et société*, Seuil, Paris, 1988, p. 30.

3) Idem, p. 20, cap. "Valeurs, communication et culture".

PROMOVAREA INTERESULUI NAȚIONAL

EXPERIENȚA JAPONEZĂ

În orice dezbatere privind rolul statului în economie, experiența japoneză prezintă un interes cert. Din punct de vedere al preocupărilor noastre în România, acest interes devine însă mai mare dacă se are în vedere experiența Japoniei în formarea unei economii de piață. Se știe că o astfel de economie, în sensul contemporan al termenului, s-a constituit în Japonia în perioada postbelică.

Refacerea economiei japoneze distruse de război și restrukturările, numeroase și adânci, cerute de transformarea acesteia într-o economie de piață au făcut obiectul unei politici economice generale, care cuprindea, ca un element esențial, o politică industrială națională. O astfel de politică a fost elaborată de statul japonez, ca exponent al intereselor de ansamblu ale societății, în virtutea răspunderii ce revine acestui stat pentru destinele țării. Desigur, elaborarea respectivei politici și, cu atât mai mult, urmărea înfăptuirii ei s-au realizat într-o strânsă cooperare între autoritatea de stat și patronat. Dar, în această cooperare, statul s-a manifestat ca un subiect activ, n-a fost un simplu "instrument" în mâinile cercurilor de afaceri.

Politica japoneză în această privință reflectă convincerea factorilor de putere că satisfacerea intereselor generale ale țării poate avea loc prin dezvoltarea economiei naționale ca o economie de piață doar în condițiile când autoritatea de stat investită în această călătoare de către societate nu abdică de la răspunderile ce-i revin, asumându-și atribuții care fac din stat un factor activ. Cu alte cuvinte, **satisfacerea inter-**

sului național nu poate fi, pur și simplu, lăsată pe seama pieței ca atare, ci reclamă ca statul să acioneze ca un factor de dezvoltare. Aceasta s-a concretizat și în organizarea unor verigi specifice în aparatul de stat, chemate să împlicească rolul statului în orientarea dezvoltării economiei naționale, ceea ce a dus în final la constituirea Agenției Naționale de Planificare Economică, cu rang de minister, care continuă să îndeplinească funcții de importanță deosebită în viața economică a Japoniei.

Câteva măsuri luate de statul japonez în perioada de refacere economică postbelică sunt semnificative pentru vizionarea japoneză despre rolul statului. Astfel, în anii '50, sub "sistemu priorității producției", cum e caracterizată politica economică a perioadei respective, statul japonez a dus o politică fermă de protecție a producției naționale. În condițiile date, toate companiile din sectorul carburantului și oțelului au beneficiat de sprijinul guvernului, indiferent dacă erau sau nu eficiente, întrucât ceea ce conta nu era rentabilitatea ramurilor menționate, ci satisfacerea la un nivel cât mai ridicat din resurse interne a nevoieștilor economiei japoneze de cărbune și oțel. Simultan, pentru celelalte ramuri ale industriei, capitalul și alte resurse au fost orientate spre acele companii care dispuneau de cele mai bune condiții spre a atinge nivelul competitivității internaționale, lucru obținut foarte repede, în mai puțin de două decenii.

Până la convertibilitatea yenului, controlul asupra utilizării tuturor resurselor valutare străine existente în țară a revenit Ministerului Comerțului Internațional și Industriei (MITI), care, în sistemul organismelor de stat cu atribuții în economie, are principală răspundere pentru elaborarea și înfăptuirea politicii economice naționale. Acest control s-a exercitat nu numai asupra rezervelor de valută ale statului, ci și asupra tuturor rezervelor de acest gen aparținând firmelor japoneze.

Gria statului japonez pentru ramurile și subramurile economice cu probleme ("depressed" sau "declining" industries) s-a manifestat în întreaga perioadă de tranziție spre economia de piață și a devenit o trăsătură de bază permanentă a politicii

economice a Japoniei. Societatea japoneză nu a lăsat atunci, nu lasă niciodată, ca restrukturările care devin necesare în economie, ca rezultat al deplasărilor în poziția, rolul și perspectiva unei sau altora dintre ramurile și subramurile economice, să se efectueze doar prin jocul forțelor pieței. Ea intervine în procesul acestor restrukturări tocmai prin autoritatea de stat, urmând ca ele să se realizeze conform cu interesele naționale. În genere, tot ceea ce există, în fiecare moment, în forța de producție, în capacitatea de a produce bunuri și servicii și tratat ca o parte a avuției naționale, care trebuie protejată, păstrată, adaptată etc., dar în nici un caz aruncată ca o măseală stricată. În 1979, Dieta japoneză a adoptat o lege specială referitoare la ramurile economice afectate, lege reactualizată în 1983. Astfel de ramuri, componentele lor sunt subiectul unei atenții și al unor măsuri speciale, care să le ajute să înfăptuiască ajustările, schimbările de profil și structură, inovările tehnologice necesare, astfel încât ele să se poată adapta noilor condiții și cerințe. Iar în toată această politică un obiectiv major urmărit este acela ca restrukturările economice să nu lase forța de muncă, oamenii pe drumuri.

În procesul făuririi economiei japoneze moderne s-a constituit o birocrație - în sensul pozitiv al termenului - în absența căreia îndeplinirea rolului economic al statului ar fi de neconceput. Această birocrație, reprezentată înainte de toate de către MITI, dar și de alte ministere economice, a dobândit un statut privilegiat în societatea japoneză prin finalul său profesionalism și prin imunitatea sa la corupție, probată de-a lungul decenilor.

Încă din perioada tranziției s-au constituit raporturi speciale, între stat (guvern) și marele patronat japonez, grupat mai ales în KEINDANREN. În fapt, la nivelul economiei naționale, partenerii sunt guvernul și patronatul, iar la nivelul companiilor, acești parteneri sunt patronatul și sindicalele.

Atitudinea societății, a statului japonez față de ramurile economice rămase în urmă constituie un aspect al experienței japoneze de cea mai mare însemnatate practică pentru noi, în momentul de față. Socotesc că e păcat ca această experiență să rămână, în fapt, necunoscută în România, acum când, în procesul reformei, la ordinea zilei se află și restrukturările industriale. Poate că nu e totuși prea târziu pentru cunoașterea acestei experiențe. Poate că o solicitare de asistență vizând acest aspect de politică economică a statului mai este operantă. Sunt convins că o astfel de experiență ar fi de mare folos în țara noastră în condițiile actuale.

■ Prof. dr. Constantin VLAD, director al Institutului Român de Studii asupra Japoniei din cadrul Fundației "România de Mâine"

Din presa internațională

Ungherele întunecate ale democrației

În ultimele luni - se spune într-un articol publicat în ziarul britanic "The Independent" - au apărut numeroase cărți referitoare la diferite aspecte ale prăbușirii Uniunii Sovietice și a Rusiei. Multe dintre ele, inclusiv cele trei ce vor fi analizate mai jos, sunt scrise de ziaristi care au informat despre prăbușirea Uniunii Sovietice și apariția Rusiei.

Carta lui David Remnick despre ultimele zile ale Uniunii Sovietice, intitulată *Mormântul lui Lenin*, este o colecție de eseuri scrise cu eleganță și prezentate cu stil, care își arată geneza în articolele publicate de autor în "Washington Post". Remnick este în aceeași măsură scriitor și reporter; el poate fi sobru sau liric, pedant sau polemic, după cum cere naratiunea. Este maestrul al minianchetei, urmărindu-i pe Gorbaciov și Raisa până la originile lor prin intermediul celor care îi cunoșteau. Lista interviuărilor și a celor contactați de Remnick arată ca un "Who's Who" al destrămării comunismului sovietic. Poate că principalul merit al cărții este sentimentul celui mai mare tablou istoric pe care îl încrearcă autorul. Remnick nu numai că a surprins starea de spirit plină de insuflare a acelor ani (1988-1992), când se putea întâmpla orice, și chiar să-și întâmplă; el a înțeles, de asemenea, giganțismul lucrurilor al căror martor a fost - sfârșitul unui imperiu și al unei ere. Evaluând aspectul istoric așa cum o face el, o temă care revine este redescoperirea de către ruși și alte popoare ale fostei URSS a istoriei lor, inclusiv înțelegerea treptată și dureroasă pentru ei a faptului că de decenii conducătorii lor i-au hrăniti cu minciuni.

Carta lui Remnick este, în mare, optimistă. El este convins că în Rusia nu

va exista întoarcere la trecut.

Tonul abordat de Stephen Handelman în *Tovărășul criminal* este, deși nu foarte deznădăjduit în ce privește viitorul Rusiei, mult mai puțin încrezător decât al lui Remnick. Preluând naratiunea aproape de acolo de unde a lăsat-o Remnick, Handelman consideră că cea de-a doua revoluție a Rusiei a fost "furată" de către comuniștii deveniți speculații, pe de o parte, și de către lumea interlopă criminală, pe de altă parte. De aici și titlul cărții. Până acum, numai două lucruri erau larg cunoscute despre crimă în Rusia: că a părut a fi scăpat de sub control după încreșterea regimului sovietic și că este dificil și periculos să te ocupi de ea. Cercetări foarte dificile și multe întâlniri bizare i-au dat posibilitatea lui Handelman să arunce o rază de lumini asupra unor colțuri foarte întunecate ale Rusiei contemporane: de la bandele de gangsteri care controlează zone întregi ale orașelor până la vârfuri din ierarhia armatei care vând arme pentru a cumpăra automobile. Rusia postcomunistă, afirmă Handelman, este în pericol să devină un stat condus de criminali pentru criminali, în care cei care pierd sunt oamenii cinstiți. Deși subiectul este bine ales și discret, nu pot subscrive în totalitate la teza generală a cărții - noua Rusie ca un stat criminal. Crima, pentru a fi mai exact, este mult mai vizibilă decât era, așa cum este și bogăția. Dar comparațile cu era sovietică pot induce în eroare, întrucât crima era un subiect tabu. Tranzitia Rusiei de la planificarea centrală prost îndrumată la un stat guvernat de drept urmă categoria de criminali, în care cei care pierd sunt oamenii cinstiți: ce carte pot căuta la o situație de haos, iar linia de despărțire între căștigurile obținute pe căi necinstit și profitul legitim va continua să fie fluidă pentru multă vreme încă, dar

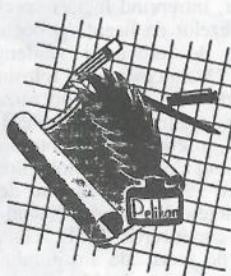
aceasta nu înseamnă că Rusia este sau va fi un stat criminal.

Cartea lui John Kampfner în *Interiorul Rusiei* lui Elfin aduce istoria aproape până în prezent, trecând prin tentativa de lovitură parlamentară din octombrie 1993 și alegerile în care naționaliștii lui Vladimir Putin au câștigat ceea ce au câștigat. Cartea lui Kampfner este un amestec curios de teme și stiluri: memorii, analize, istorie. Scriind despre Rusia lui Elfin, problema lui Kampfner este că lucrurile sunt departe de fi complete. Așa cum le place rușilor să spună, lucrurile sunt adesea mai clare private de la distanță și s-ar putea ca această carte să le primească prea de aproape în timp. Deși este presărată cu anedote și relatările personale străine, naratiunea este uneori greu de urmărit. Cu toate acestea, în interiorul Rusiei lui Elfin are meritul ei. El transmite sentimentul vremurilor - un joc instabil, nesigur, dar care merită să fie făcut - și simbol autentic al locului - rând pe rând haotic, murdar și strălucitor. Kampfner spune, de asemenea, cum erau rușii în vremurile bune și cât de departe au ajuns în mai puțin de cinci ani. El spune din propria experiență că pentru mulți ruși viața să-și îmbunătățește și nu se teme să o spună.

Fiecare din aceste trei cărți aduce un plus la ceea ce s-a scris deja despre prăbușirea URSS și urmările acesteia. Totuși, singură, nici una dintre ele nu răspunde la întrebarea pusă de nenumărate ori de cititorii nespățaști: ce carte pot căuta ca să înțeleagă ce s-a întâmplat în Rusia în ultimii cinci ani? Așteptăm încă acea unică, autorizată și atotcuprinzătoare lucrare.

ACADEMIA DE CULTURĂ NAȚIONALĂ DIMITRIE GUSTI din cadrul FUNDATIEI ROMÂNIA DE MÂINE vă invită MIERCURI, 15 martie 1995, la ora 13⁰⁰, în Sala de Consiliu, să luă parte la

SIMPOZIONUL *Ion Barbu*

Vor lua cuvântul:
Acad. Ion Coteanu
Acad. Romulus Vulcănescu
Radu Beligan - artist al poporului
Romulus Vulpescu - scriitor
D.R. Popescu - scriitor
Prof.univ.dr. Rodica Tandafir
Prof.univ.dr. Ion Dodu Bălan

Monstruosul genocid din 1848

Împotriva românilor transilvăneni

Flacăra revoluției s-a aprins, după cum se știe, pe diferite meridiane ale Europei încă de la începutul anului 1848. La 12 ianuarie 1848, a izbucnit răscocala populară de la Palermo, iar la 2 februarie 1848, s-au declanșat mișcările populare de la Paris, la care au participat și o seamă de revoluționari români. Ele au fost semnalul revoluției care, la 23 februarie 1848, a proclamat Republica Franceză. În Prusia, mișcările revoluționare au culminat cu recunoașterea unor drepturi burgozeo-democratice, ca libertatea presei, a întrunirilor și cu instaurarea unui guvern liberal. În Imperiul austriac, în cadrul demonstrațiilor din luna martie din Viena, s-a cerut demiterea lui Metternich, simbolul regimului absolutist, iar la 13 aprilie, au fost publicate proiectul noii Constituții și noua Lege electorală. Tot astfel, la Praga, Bratislava și Pesta și în alte teritorii anexate de habsburgi au izbucnit revoluții sau războiuri pentru căștigarea independenței de stat a popoarelor supuse.

27 martie/8 aprilie 1848 a marcat începutul revoluției românilor din Moldova, Tara Românească și Transilvania, revoluție unitară, care a durat până în vara anului 1849, constituind apoi cel mai înaintat al revoluției burgozeo-democratice în această parte a continentului european.

Fiecare popor asupră, pe lângă radicale schimbări economico-sociale, urmărea eliberarea de sub jugul marilor imperii pentru a-și afirma independența statală plină. Din păcate, lucru acesta s-a complicat în Imperiul habsburgic, între români și unguri izbucnind o luptă înverșunată, care s-a transformat într-un monstruos genocid împotriva românilor transilvăneni.

Rupând zigazurile asuprării habsburgice, conducătorii ungari au impus, la 15 martie 1848, prin luptă, emanciparea ca nație independentă, alegerea unui guvern provizoriu, introducând unele reforme democratice și separându-se aproape complet de Imperiul habsburgic. Acest demers, cum era și firesc, a fost urmat cu simpatie de toate popoarele și personalitățile democratice din întreaga lume, printre care și de poporul român și conducătorii lui de atunci. Dar, în loc să se unească cu celealte popoare asupră din Imperiul habsburgic, pentru ca prin luptă comună să se asigure victoria deplină și consolidarea cuceririlor obținute, conducătorii unguri s-au folosit de condițiile prieințe ale anului 1848 pentru a-și preface imperiul așa-zis al Sfântului Ștefan, a-și extinde dominația asupra celorlalte popoare asupră - român, sărb, croat etc., care și ele se ridicaseră, cu aceeași voință, la luptă pentru emancipare națională.

Conducătorii unguri în frunte cu L. Kossuth, în programul lor din 15 martie 1848, adoptat mai târziu de Dietă maghiară înținută la Bratislava, pe lângă afirmarea independenței Ungariei față de Imperiul habsburgic, cu recunoașterea însă ca rege al Ungariei a aceluiași

15 MARTIE
1848
ASA
CUM
A FOST

Se cuvine remarcat faptul că au fost și cercuri politice ungare care s-au împotrivit lozincii anexării Transilvaniei la Ungaria, cu scopul de a primi ajutor militar în vederea reprimării românilor răsculați, care își cereau drepturile firești. Astfel, lozinca reacționară principială a aristocrației ungare, atât din Ungaria, cât și din Transilvania, în 1848 și 1849, a devenit "Unio vagy halál!" ("Uiniu sau moarte!"), adică alipirea Transilvaniei la Ungaria sau pieirea!

În pofta acestei poziții de un sovinism de-a dreptul brutal, români și-au manifestat puternic dorința de a colabora strâns cu maghiarii, sași și secui din Transilvania pentru obținerea egalității în drepturi și a libertății, pentru asigurarea progresului tuturor naționalităților ce convineau în Transilvania. În Proclamația redactată de Aron Pumnul la 12 aprilie 1848, pentru convocarea primei adunări a românilor la Blaj, se cerea conducătorilor românilor: "Spuneți ungurilor, secuilor și sașilor că noi îi iubim ca pe frajii noștri, cu care locuim într-o țară. Spuneți-le cu cuvântul și le arătați cu fapta că noi îi iubim, însă și drept ca ei să ne iubească și să corespundă jubiluri noastre ce o avem către ei... Spuneți-le în gura mare că noi nu vom a căstiga drepturile omenimile prin sabie, ci prin legile minții sănătoase. Și pentru aceea ne adunăm să ne înțelegem care sunt drepturile acele... Spuneți-le să urmeze și dânsese aceste principii care ne cheamă pe toți fiilii țării, să ne îmbrățișăm și să ne sărutăm frățește".

Mai târziu și Avram Iancu sublinia, la 15 iunie 1849, aceeași idee, adresându-lui-se patetic "Fraților maghiari": "Firea ne-a așezat într-o patrie ca împreună să asudăm cultivând-o, împreună să gustăm dulceața fructurilor ei... convingeți-vă deplin că între noi și voi armele niciodată nu pot decide".

de aceste încercări. "Nu ne vindem țara - au spus ei răspicat - nu vrem să stim nimic despre uniunea ce vreau să facă domnia (grofii și baronii unguri) fără știrea (cu înțeles de aprobare) românilor; noi vrem înainte de toate să fim liberi în țara noastră, ca șerbi nu putem face învoieri cu pări străine; după ce vom fi liberi, națiune liberă, vom vedea apoi cu ce țară, ce unire avem de-a face".

Dar lucrurile s-au complicat. Guvernul șovinist din Ungaria în colaborare cu aristocrația ungără din Transilvania, în frunte cu baronul Wesselény Miklós, neînțînd seama de voiația marii majorități a populației Principatului, formată din români, și nici de împotrivarea sașilor, s-au străduit din răspunderi să adopte măsuri de înglobare căt mai rapidă, sub toate aspectele, a Principatului Transilvaniei în Ungaria. În acest scop, introducerea stării de asediul a fost însoțită de un nemaiînsemnat "terorism unguresc" - cum l-a denumit Conferința națională a românilor transilvăneni, înținută între 13/25 septembrie 1848, tot la Blaj - în care "jafurile, arestările, batjocorile, violențele, pogromurile și uciderile ca și execuțiile militare din partea ungurilor și secuilor împotriva românilor s-au intensificat la maximum". La aceeași Conferință, din septembrie 1848, reprezentanții românilor au cerut cu vehemență încetarea atrocităților, declarând solemn "că nu vrea să recunoască uniunea Transilvaniei cu Ungaria în contra căreia a protestat mai înainte și n-a luat parte în Dietă la dezbaterea acestei întrebări; că nu vrea să recunoască autoritatea guvernului ungar asupra Transilvaniei; căre ca să se deschidă, că mai curând Dietă transilvăneană, compusă din deputați români, unguri, sași și secui, aleși după proporția sufletelor fiecărei dintre numările naționalității spre a se înțelege mai departe despre starea viitoare a pării transilvane".

Față de această poziție hotărâtă a românilor, L. Kossuth le-a dat acestora, la 10 octombrie 1848, un ultimatum, în care cerea cu insistență ca în termen "de 8 zile români să se apele și să se supuie legilor ungare", adică să încuviințeze anexarea Transilvaniei la Ungaria. În caz contrar, "se va pogori aspirația deosebită pe capetele vinovaților și viteaza noastră ostașime (ungară și secuiană)... va porni în contra voastră și atunci va fi vă și amar de fiecare răsculitor... acela groaznic se va pedepsi. Pământul i se va lăsa și se va împărți între credincioșii fii ai patriei (ungare), iar dânsul va pieri de mâna gelatului (călălui) și cu moarte de sabie". Guvernul ungar, în frunte cu Kossuth, în cărdășie cu grofi și baronii unguri din Transilvania, au trimis unități militare împotriva moșilor răsculitori din Munții Apuseni, conduși de Avram Iancu, în timp ce aristocrația ungură organizau detașamente de luptă pentru a sprijini o altă armată ungură condusă de generalul Bem, care pătrunsesec în Transilvania nimicind cu sălbăticie orice act de nesupunere față de anexarea Transilvaniei la Ungaria. Acest război împotriva românilor - purtat, chipurile, în numele "democrație și libertății" - era, în fond, un război nedrept, de cotropire prin forța armelor a unor teritorii care niciodată nu aparținuseră Ungariei legal, de drept.

De menționat este faptul că, în acest război odios, guvernul ungar condus de Kossuth, ca și aristocrația ungără din Transilvania, au atras și o parte a secuilor. Personal, Kossuth a finanțat cu sute de mii de florini clasa șovinistă secuiană, organizând dețasamente militare ale acesteia. Sublimiem însă că doar o parte dintre secui au consumat să participe la această acțiune războinică. Văzând că români se împotrivesc cu vehemență planurilor anexioniste ungare, așa-zisa Adunare națională a secuilor, întrunită la Lutja, în 16 și 17 octombrie

Ansamblul monumental de la Blaj, inaugurat la 17 mai 1973, întru cinstirea memoriei luptătorilor români transilvăneni care, în Adunarea de pe Câmpia Libertății, la 15 mai 1848, au rostit răspicat "VREM SĂ NE UNIM CU ȚARA", dând astfel expresie dorinței arzătoare de realizare a unității naționale, a statului național român.

1848, a hotărât recunoașterea de către "națiunea secuiană a Uniunii Ardealului cu Ungaria", a jurat credință "Constituției ungare, patriei ungare, și regelui ungar, Ferdinand al V-lea", care era și împărat al Austriei. Adunarea de la Lutja îi chema, totodată, pe români și pe sași să-și manifeste aceleși sentimente pentru regele ungar și Constituția ungară, fără a se pomeni nici un cuvânt despre recunoașterea ca națiune politică a românilor din Transilvania. În schimb, le cerea acestora "să înceteze orice acțiune de ajăiere (!) contra legii (ungare)", națiunea secuiană fiind hotărâtă "să acioneze împotriva instigatorilor (!) conform legii marjale". Caracterul antiromânesc al Adunării de la Lutja mai rezultă și din faptul că aceasta a hotărât schimbarea denumirii a două localități din secuime care mai păstra înăuntru terenul vechi de român - Căpâlnița română și Vlahița română. Este încă o dovadă graitoare a felului în care secuii, din trei mii, căci au fost aduși cu 700 de ani în urmă pe pământurile românești, au ajuns, printre o politică de deznaționalizare a românilor autohtoni, să reprezinte majoritatea locuitorilor în cele două județe de astăzi - Covasna și Harghita. În fine, Adunarea de la Lutja a cerut mobilizarea generală a secuilor între 19 și 40 de ani. Asistăm astfel la escalață războiului barbar, cotropitor al ungurilor, în cărdășie cu unii secui, împotriva românilor: 230 de sate românești au fost rase de pe suprafața Transilvaniei, iar peste 40000 de români au fost înjunghiați, uciși cu arme sau spărziți, altă zeci de mii de români fiind bătuți, schinguiți, torturați și înciși.

S-a demonstrat astfel că "idealurile" trâmbilate în 1848 de aristocrația ungără nu erau decât o perdea de fum, menită să-i acopere nedreptățile strigătoare la cer față de popoarele vecine - român, slovac, croat, sărb -, pe care urmărea să le supună dominației sale. Analizând în întregă lor complexitate evenimentele din Ungaria și Transilvania anilor 1848-1849, istoricul american Francis Bowen, într-un studiu publicat în anul 1850, deci la scurtă tempă după derularea evenimentelor, surprinde esența reacționară a politicii și acțiunilor claselor dominante ungare: "Maghiari au luptat într-adevăr cu mare viteză... - sublima el - dar cauză lor a fost nedreaptă; ei au căutat să-și apere învecințile lor privilegii de clasă și neam, împotriva iureșului ideilor liberale și a spiritului de reformă din secolul al XIX-lea".

Făță de ce marcarea în România, de către U.D.M.R., a zilei de 15 martie, semnifică începutul războiului pentru căștigarea independenței de stat a Ungariei, reprezintă o provocare directă, o încercare de a "rupe" din istorie una din filele cele mai însângerate - monstruosul genocid împotriva românilor transilvăneni săvârșit de cele mai extreme, șoviniste și naționaliste forțe ungare și secuiești din anii 1848-1849.

■ Dr. Augustin DEAC

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

S-a înălțat, în luna februarie a.c., un secol de la nașterea filosofului academician D.D. Roșca, autorul unei opere unice prin originalitatea ei - *Existența tragică și traducătorul lui Hegel în limba română*. Opera filosofică a profesorului clujean cuprinde numeroase alte studii, articole, conferințe, multe dintre ele prelungiri și dezvoltări ale punctelor de vedere din acea *Încercare de sinteză filosofică*, cum și intitula el, cu modestie-i caracteristică, lucrarea sa capitală. Spre deosebire de Lucian Blaga, de la a cărui naștere vom sărbători, în luna mai, de asemenea, 100 de ani, care a fost un creator multilateral, strălucind nu numai în filosofie, ci și în literatură, îndeosebi în poezie și teatru, D. D. Roșca a rămas prin excelență filosoful în toate lăuntrile sale de atitudine publică, în tot ce a vorbit, scris și publicat.

Împreună cu alți gânditori, oameni de știință și cultură, D. D. Roșca a contribuit la crearea în țara noastră a unui climat de raționalitate și de promovare a valorilor pozitive, de respingere a unor vizuni scientist-mecaniciste, iraționalist-biologiste, occulte ori discriminatorii. Marii intelectuali ai *Almei Mater Napocensis*, alături de care se află și D. D. Roșca, semnau la 1 septembrie 1940 protestul lor împotriva dictatului fascist de la Viena, prin care jurau să-și facă datoria pentru repararea acelei nedreptăți criminale, "la arme sau oriunde ni se va cere pentru triumful libertății noastre". Profesorul filosof a crezut atunci că-i momentul să iasă în față pentru apărarea, prin mijloace filosofice, a ideii naționale și a drepturilor istorice românești. În acest context se înscrise conferințele tinute la radio, în 1943, despre *ideea națională și idealul de viață și studiul Europeanul Bârnău*, toate elaborate dintr-o perspectivă filosofică proprie și reunite în volume, precum *Puncte de sprijin* (1943), *Studii și eseuri filosofice* (1970), *Oameni și climate* (1971) s.a. Ceea ce era doar implicit în Existența tragică cu privire la ființa comunitară și națională capată dezvoltare în timpul războiului și devine numai explicit, ci și manifest. D. D. Roșca stabilea astfel o distincție calitativă între temeiurile filosofice și cele științifice ale ideii naționale.

Știință rămâne, după D. D. Roșca, pe un teren obiectiv, căutând, folosind judecăți constatațive, să explice naționea prin condițiile istorice, geografice, economice, etnologice, psihologice, ce au determinat "nașterea, creșterea și durata națiunilor". Dimpotrivă, temeiurile filosofice ale ideii naționale cer mult mai mult, și anume să o justifică în fața spiritului, să cauți, prin judecăți de valoare, sensul, rostul națunii. Pentru aceasta apelul la fapte nu-i suficient, ci se impune să ne raportăm la o concepție anume despre lume și om, pe care profesorul o dezvoltase în lucrarea amintită.

Naționea se justifică, din această perspectivă filosofică, "prin valorile de cultură pe care ea le face posibile", "prin potențialul ei de spiritualitate". În fața scaunului de judecăță al spiritului o națune este mare "numai prin ceea ce ea a creat sau promite să creeze în împărăția celor «vesnice» (a valorilor vesnice - n.n.): în știință, în artă, în filosofie, în religie". Gânditorul clujean identifica asemenea temeiuri mai profunde, mai solide într-o "speculație cu sens hotărât

D.D. ROȘCA

Temeiurile filosofice ale ideii naționale

spiritualist", și nu într-o filosofie de inspirație unilateral științifică, de factură naturalistă. Filosofia politică dedusă din aceasta din urmă nu-i decât absolutizarea legilor biologice, iar naționile apar prin aceasta ca "variații naturale ale unei spețe zoologice". și naționile nu mai sunt astfel egale, ci se află într-o luptă care-pe-care, iar discriminarea și dominația națională ar fi pe deplin justificate.

Or, filosofia valorilor (careia cei doi mari clujeni - D. D. Roșca și Lucian Blaga - i-au pus pietre de temelie) dovedește că omul este și o ființă spirituală, făurindu-și o lume de plăsuiri, după chipul căroru și modeleză viața, relațiile cu ceilalți, ascultând totodată de legile proprii spiritului. Conștiința și idealurile umane, cultura colectivităților naționale exprimă mai degrabă realități ideale decât nevoi materiale, biologice. În acest context, D. D. Roșca aprecia că "trebuie să fim recunoșători ortodoxiei, căci ea ne-a conservat individualitatea națională". Unor asemenea valori spirituale tind să li se supună și relațiile dintre naționi, dacă nu vrem caumanitatea să revină din nou la barbarie. Naționile apar și ele, dintr-o asemenea viziune, ca un "cadru potrivit și durabil pentru viața spiritului", pentru "ecloziunea și durata creației spirituale". Evident că, într-o asemenea concepție, deschisă spre spirit și valoare sale, fiecare popor este "o valoare unică în lume" și toate popoarele au dreptul egal și inalienabil la existență și libertate (care nu înlătușă inegalitatea de putere, virtuți și însușiri), nici o națion nefiind astfel mai egală decât altele, cu drepturi în plus, de care celealte ar fi lipsite. În plin război mondial, D.D. Roșca sublinia că "dreptul fiecărui popor are ca limită dreptul celorlalte popoare". Incriminând destul de transparent răspunderea ce revenea și politicienilor români ai vremii pentru acceptarea amputării teritoriului țării, D. D. Roșca conchidea: "Drept urmare, viața, libertatea și teritoriul aparțin cu săngel generațiilor trecute și fecundat cu sudsarea de fiecare zi a înaintașilor nu pot fi niciodată obiecte de târguală. O generație oarecare a unui popor nu are dreptul să renunțe la aceste drepturi nici pentru ea și cu atât mai puțin pentru generațiile ce-i vor urma".

Fără a închide ochii în fața realităților politice - care, mai cu seamă, în timpurile acelea, dar încă și astăzi, contrapun starea de fapt celei de drept pe plan internațional - filosoful clujean evidențiază că interesul nostru ca națune este atât acela de a ne întări forța materială și de apărare, cât și de a forma conștiința "drepturilor națunii române", a demnității sale. Pentru că, menționa el, dreptatea "are nevoie, cel mai adeseori, de forță pentru a coborî din împărăția îndepărtată a ideilor pe pământul solid al realităților", dar ea sporește

enorm, sprijinindu-se "pe forța morală pe care ne-o dă conștiința că avem, ca națione, drepturi inalienabile la viață și la libertate".

Deschiderea apetitului tinereții pentru o asemenea filosofie dialectică și axiocentrică asupra umanului și socialului, filosoful clujean o socotea ca o componentă esențială a unei educații naționale, care să-l conducă spre desprinderea rosturilor vieții individului și ale naționi, să asigure "întronarea unei noi scări de valori în sufletul națunii noastre" și să-l ferească de alienările ideologice discriminatorii, ce refuză dreptul egal al altor naționi la identitate și securitate, la dezvoltare și demnitate, substituind forței dreptului forței dreptului forței. Teoria filosofică a lui D. D. Roșca despre existența tragică capătă astfel o nouă amplitudine ce o confirmă și în plan politic, la nivelul vieții naționiilor și al relațiilor naționale. Dacă numai personalitatea umană și geniul ei sunt creațoare nemijlocite de valori culturale, apoi naționile sunt mediul lor cel mai prielnic, condiția ce le hrănește. D. D. Roșca aprecia, în această privință, concepția politică a lui Simion Bârnău tocmai pentru dimensiunea ei filosofică,

larg umanistă, care oferea astfel un fundament solid ideilor sale despre unitatea dintre națione și libertate, dintre acestea, conștiință națională și cultură. Toate au dat viziunii politice a lui Bârnău un caracter *European avansat*, care au permis acestuia să proiecteze, la 1848, în catedrala Blajului, "poporului român de pretutindeni răiuni universaliomenești în sprijinul unor drepturi și realități naționale". Printr-un asemenea studiu (dintre cele mai interesante de filosofie politică ce s-au scris în țara noastră), D. D. Roșca conturează un *meliosism eroic generalizat*, care susține extinderea luptei și a strădaniei omului de a se depăși pe sine și pe plan național, creând astfel "o lume tot mai rațională, mai dreaptă, mai bună, mai frumoasă".

Filosoful român respinge ca categoric orice fel de fatalism și resemnare în fața răului pe plan individual și național: "Afirm că cel dintâi păcat, strigător la cer, e să te accepți ca ins și ca naționă".

■ Prof. dr. Ion FLOREA

C. RĂDULESCU - MOTRU:

Să avem curajul de a ne afirma credința în destinul neamului

Românismul este școala energiei românești. Prin aceasta înțelegem că este spiritualitatea chemată să ne dea încredere în viitorul neamului. Am avut începuturi de organizare politică și culturală, care pe orice popor l-ar cinsti. Si avem încă destulă vitalitate pentru a înfrunta cu succes o perioadă de renaștere. Putem organiza din nou satul nostru țărănesc, din punct de vedere sanitar, administrativ și economic, pentru a face din el o fortăreață a neamului. Avem destule inteligențe în diferitele pături ale populației pentru ca să realizăm cu ele o școală nouă, atât la sat cât și la oraș. Avem amintirea încă vie a războiului victorios pentru întregirea neamului. Este timpul să avem curajul ca după întregirea neamului să ne afirmăm și credința în destinul neamului.

REVISTA

OPINIA
națională

TIPOGRAFIA **FED**

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Camelia BOSTAN

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3 000 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispozitie de plată pe adresa: Fundația "România de Mâine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamente se pot face și prin oficile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect. 1, București - România.